

Notificació d'incidents en la seguretat del pacient en l'hospitalització d'aguts a Catalunya

Dades de 2019

Maig 2021

Autors

Anna Fernández Lumbreras

Laura Navarro Vila

Jordina Capella González

Glòria Oliva Oliva

Clara Pareja Rossell

Alguns drets reservats

© 2021, Generalitat de Catalunya. Departament de Salut.

Els continguts d'aquesta obra estan subjectes a una llicència de Reconeixement-NoComercial-SenseObresDerivades 4.0 Internacional.

La llicència es pot consultar a la [pàgina web de Creative Commons](#).

Edita

Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica

Subdirecció general d'Ordenació i Qualitat Sanitàries i Farmacèutiques

Direcció General d'Ordenació i Regulació Sanitària

Primera edició

Barcelona, maig de 2021.

Assessorament lingüístic

Servei de Planificació Lingüística del Departament de Salut

URL

<http://seguretatdelspacients.gencat.cat/ca/inici/>

Disseny de plantilla accessible 1.05:
Oficina de Comunicació. Identitat Corporativa.
Núm. de Registre 90324.

Sumari

1	Introducció i objectiu.....	4
2	Descripció general de les notificacions d'incidents	5
2.1	Notificacions totals segons l'àmbit assistencial.....	5
2.2	Notificacions totals segons la gravetat de l'incident.....	6
2.3	Notificacions totals segons el tipus d'incident	7
3	Descripció dels incidents registrats en l'hospitalització d'aguts	8
3.1	Notificacions segons el mes en què s'han registrat	8
3.2	Notificacions segons la gravetat de l'incident.....	9
3.3	Notificacions segons el risc	10
3.4	Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident	10
3.5	Notificacions segons l'àrea hospitalària	11
3.6	Notificacions segons la subàrea hospitalària	14
3.7	Notificacions segons el perfil del professional notificador.....	15
3.8	Notificacions segons el tipus d'incident.....	16
3.8.1	Descripció de les notificacions d'incidents relacionats amb les caigudes	17
3.8.2	Descripció de les notificacions d'incidents relacionats amb la medicació	21
3.9	Notificacions segons els factors contribuents generals	25
3.9.1	Factors contribuents relacionats amb el professional	26
3.9.2	Factors contribuents relacionats amb el pacient.....	27
4	Annexos.....	28
4.1	Gravetat.....	28
4.2	Probabilitat.....	28
4.3	Risc.....	28

1 Introducció i objectiu

Un incident relacionat amb la seguretat del pacient és qualsevol esdeveniment o circumstància que ha ocasionat o podria haver ocasionat un dany innecessari i involuntari a un pacient a conseqüència de l'assistència sanitària.

Com cada any, el Servei de Promoció de la Qualitat i la Bioètica elabora un informe on analitza els incidents ocorreguts a la xarxa hospitalària d'utilització pública (XHUP) i consorcis i a l'atenció primària relacionats amb la seguretat dels pacients.

L'objectiu és fer un recull dels incidents que en permeti fer una anàlisi i buscar solucions per tal de reduir-ne el nombre i la freqüència amb la finalitat d'augmentar la seguretat del pacient durant l'assistència sanitària.

El sistema que s'utilitza per fer la notificació d'aquests incidents és el TPSC-Cloud™ (plataforma en línia de *The Patient Safety Company*), el qual es va començar a implantar a finals de l'any 2013. En aquest sistema es poden notificar tot tipus d'incidents relacionats amb la seguretat dels pacients, de manera voluntària, confidencial, anònima i no punitiva.

Les dades que s'analitzen a continuació corresponen a l'any 2019, però cal tenir en compte que les notificacions analitzades en aquest informe corresponen a les que els centres han tancat, una vegada revisades pels gestors de l'eina. I, per tant, el nombre d'incidents anual depèn del moment en què s'extreuen les dades (en aquest cas el 4 de maig de 2021).

2 Descripció general de les notificacions d'incidents

El 4 de maig de 2021 es van extreure del sistema 14.422 notificacions d'incidents gestionades i tancades, corresponents a l'any 2019. El gràfic de la figura 1 mostra l'augment en el nombre de notificacions al llarg dels anys.

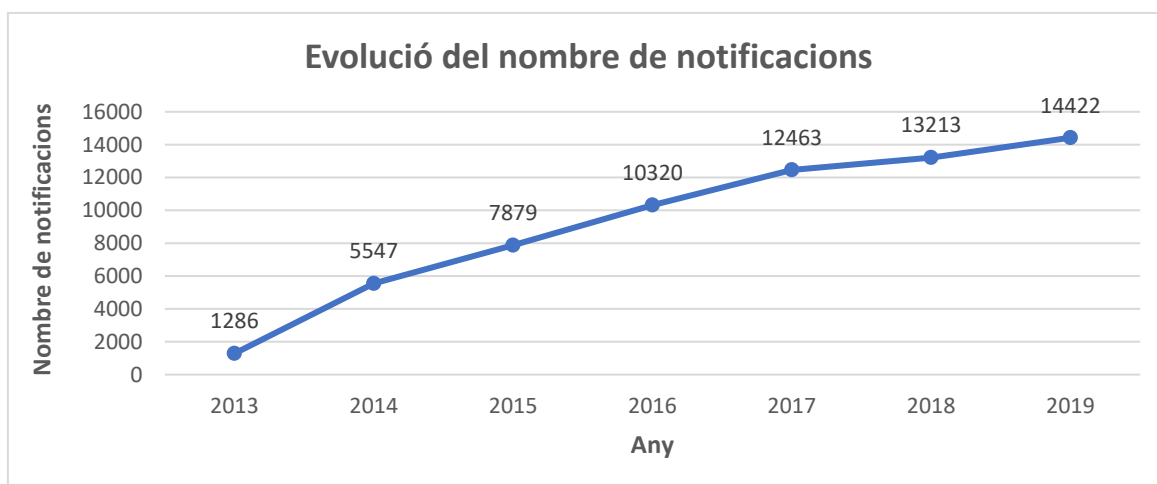

Figura 1. Nombre de notificacions d'incidents rebudes de l'any 2013 a l'any 2019

2.1 Notificacions totals segons l'àmbit assistencial

La distribució dels incidents segons l'àmbit assistencial on s'ha originat és la següent (vegeu la figura 2):

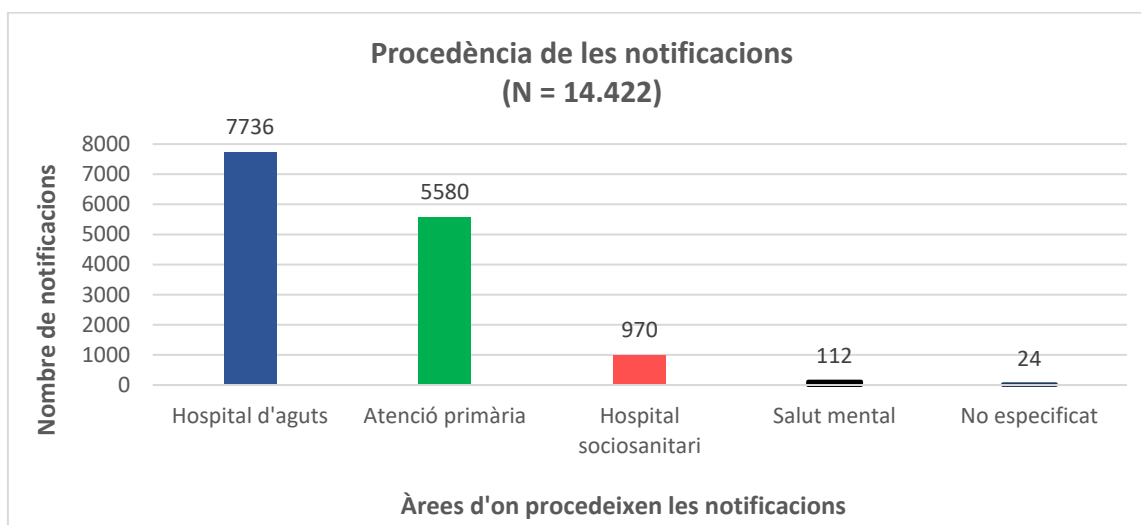

Figura 2. Procedència de les notificacions de l'any 2019

2.2 Notificacions totals segons la gravetat de l'incident

Durant l'any 2019 s'han reportat 52 incidents que han ocasionat o han contribuït a la mort del pacient (vegeu la figura 3). No obstant això, la majoria dels incidents que es produeixen (6.018) arriben al pacient, però no li produeixen lesió, és a dir, tenen una gravetat mínima ([vegeu l'annex 4.1](#)).

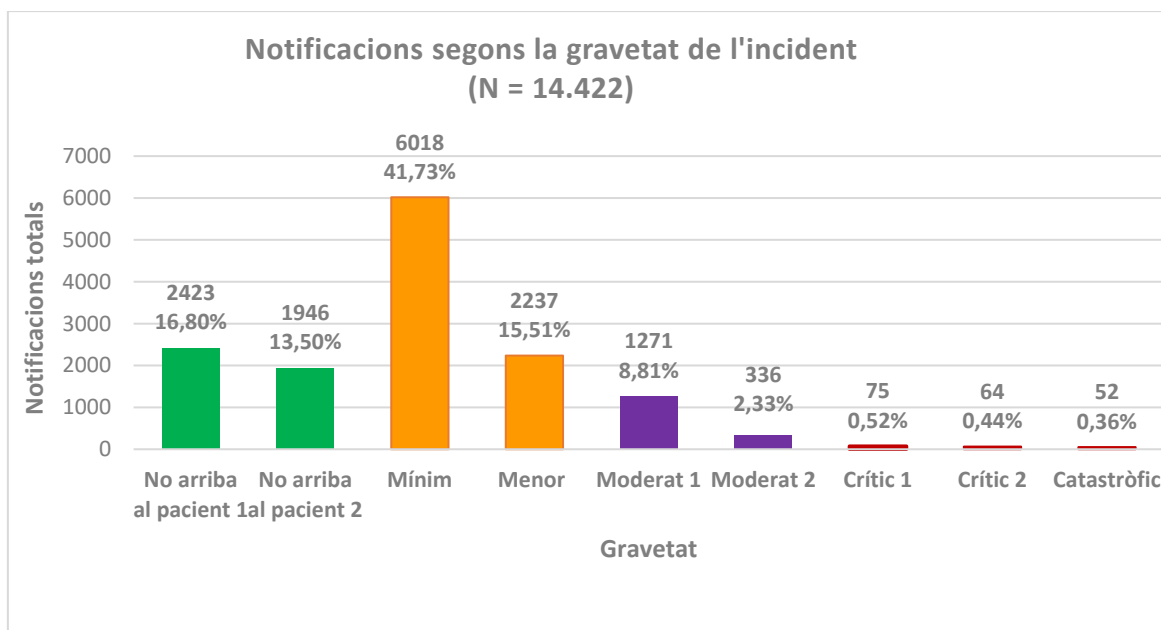

Figura 3. Classificació de les notificacions segons la gravetat de l'incident

Dels 14.422 incidents notificats, 8.255 arriben al pacient, però no li causen dany, això representa un 57,24% (vegeu la figura 4).

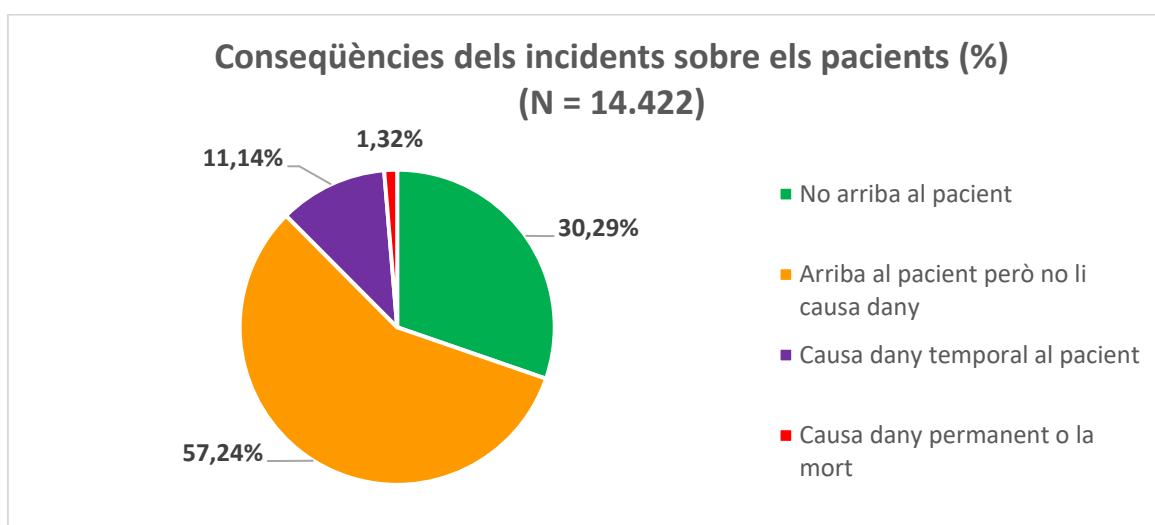

Figura 4. Classificació dels incidents segons les conseqüències sobre els pacients expressada en percentatges

2.3 Notificacions totals segons el tipus d'incident

Els tipus d'incidents que representen el percentatge més alt són els incidents relacionats amb la *Medicació* (aproximadament un 23%) i les *Caigudes i altres accidents* (aproximadament un 22%) (vegeu la figura 5).

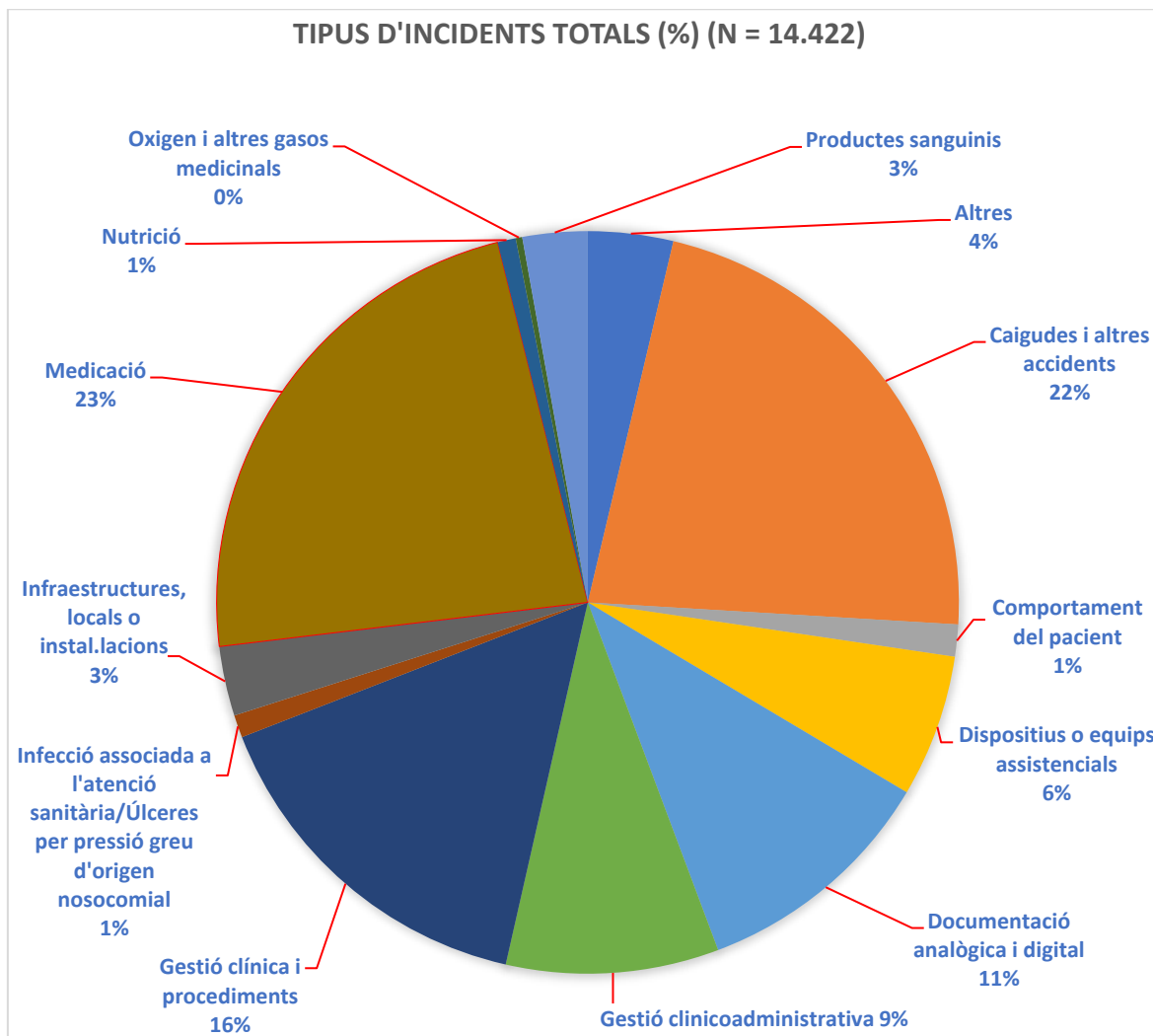

Figura 5. Tipus d'incidents i el percentatge que representen

3 Descripció dels incidents registrats en l'hospitalització d'aguts

3.1 Notificacions segons el mes en què s'han registrat

Al gràfic de la figura 6 s'observa que el mes en què es van registrar més notificacions va ser al novembre, amb 814 notificacions. D'altra banda, el mes en què es van registrar menys notificacions és a l'agost (405 notificacions).

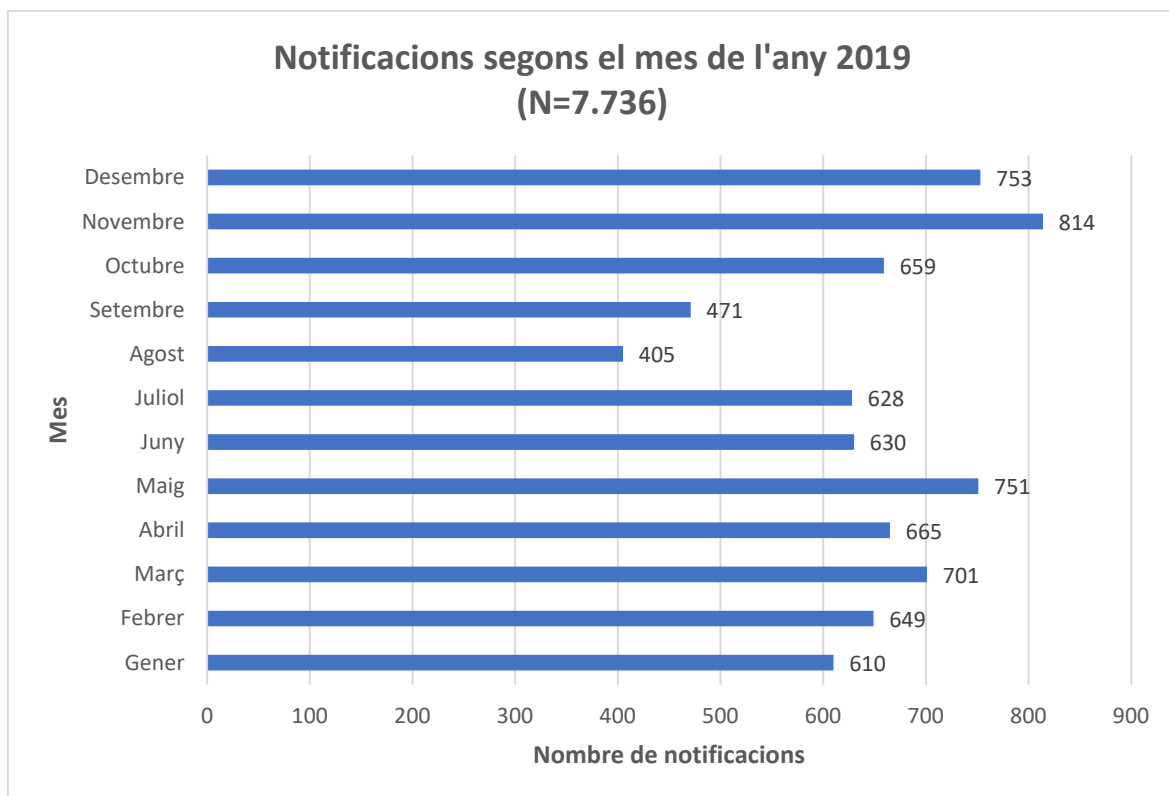

Figura 6. Notificacions segons el mes de l'any 2019 en què es van registrar

3.2 Notificacions segons la gravetat de l'incident

En la figura 7 es mostra la classificació dels incidents segons la seva gravetat durant l'any 2019 (vegeu l'annex 4.1).

Cal destacar que un 36,87% dels incidents arriben al pacient però no li produeixen lesió (gravetat mínima).

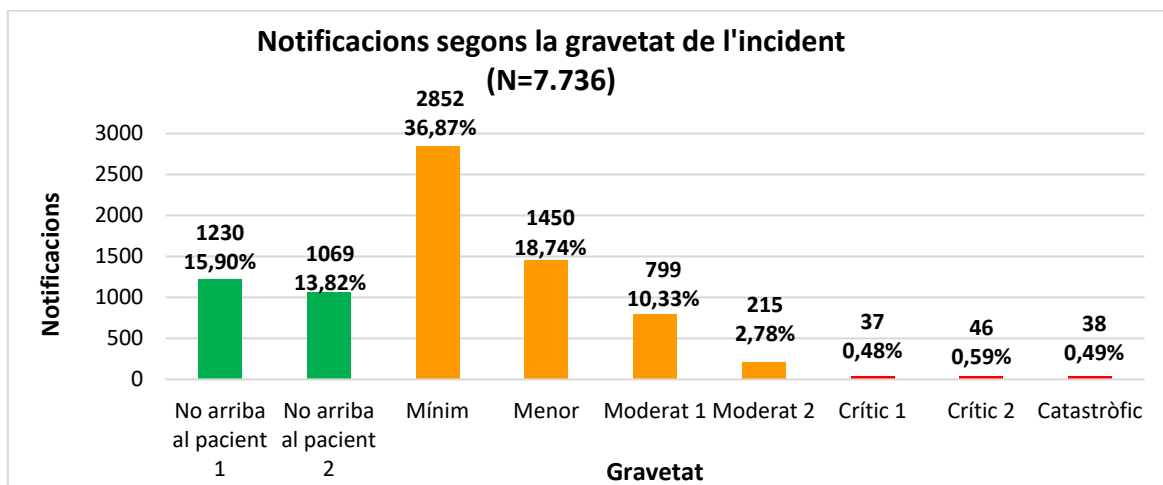

Figura 7. Classificació de les notificacions segons la gravetat de l'incident

Els incidents que no arriben al pacient representen gairebé el 30% de les notificacions i, juntament amb els incidents que arriben al pacient, però no li causen dany, representen aproximadament el 85% del total dels incidents. Tot i així, cal tenir també molt en compte el gairebé 15% dels incidents que representen un dany al pacient, ja sigui temporal o permanent (vegeu la figura 8).

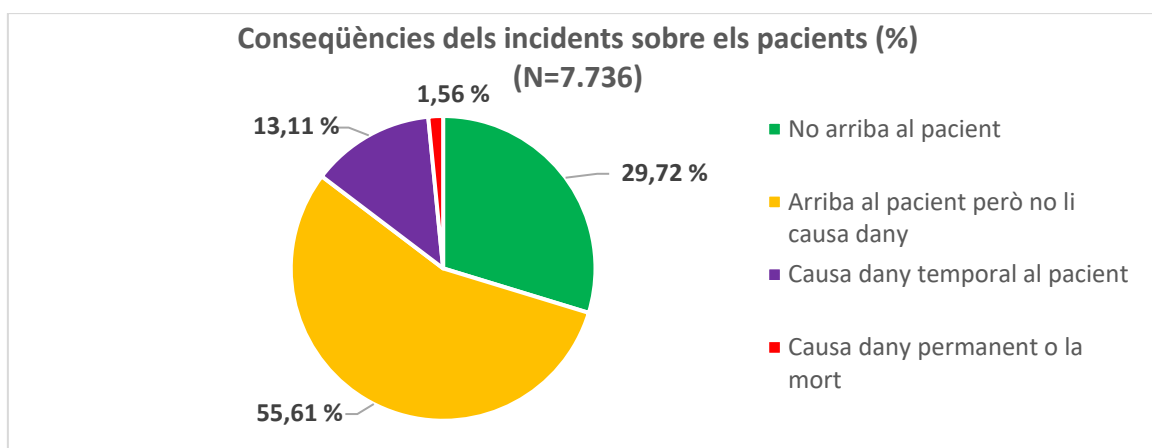

Figura 8. Conseqüències dels incidents sobre els pacients expressades en percentatges

3.3 Notificacions segons el risc

Al gràfic de la figura 9 es mostra la classificació de les notificacions d'incidents segons el risc ([vegeu l'annex 4.3](#)). Tot i que la major part dels incidents són d'un risc baix, cal tenir en compte que gairebé un 11% es tracta de notificacions de risc alt i risc extrem.

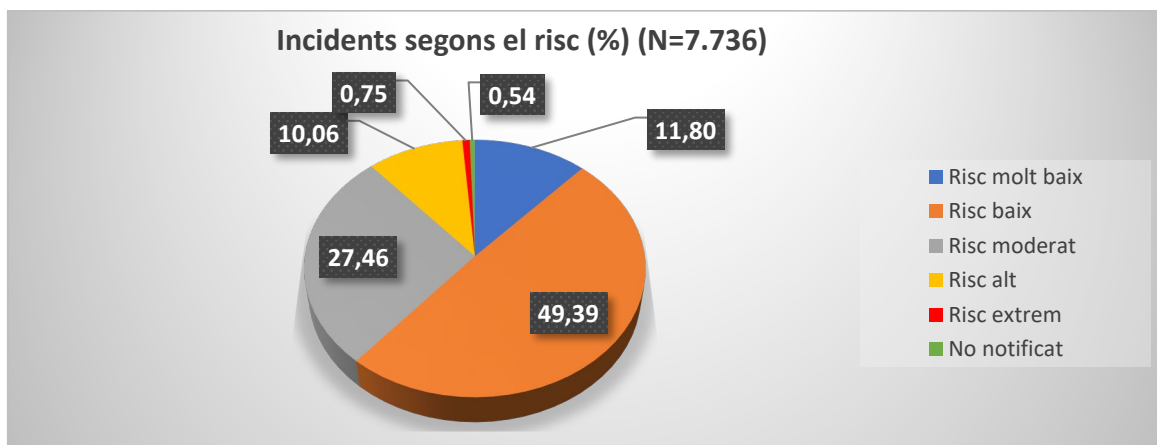

Figura 9. Classificació dels incidents segons el risc expressada en percentatges

3.4 Notificacions segons la probabilitat que es produeixi l'incident

Tot i que el percentatge més elevat (29%) dels incidents es classifiquen com a possible/ocasional, un 27% i 23% es classifiquen com a freqüent i probable ([vegeu l'annex 4.2](#)) (vegeu la figura 10).

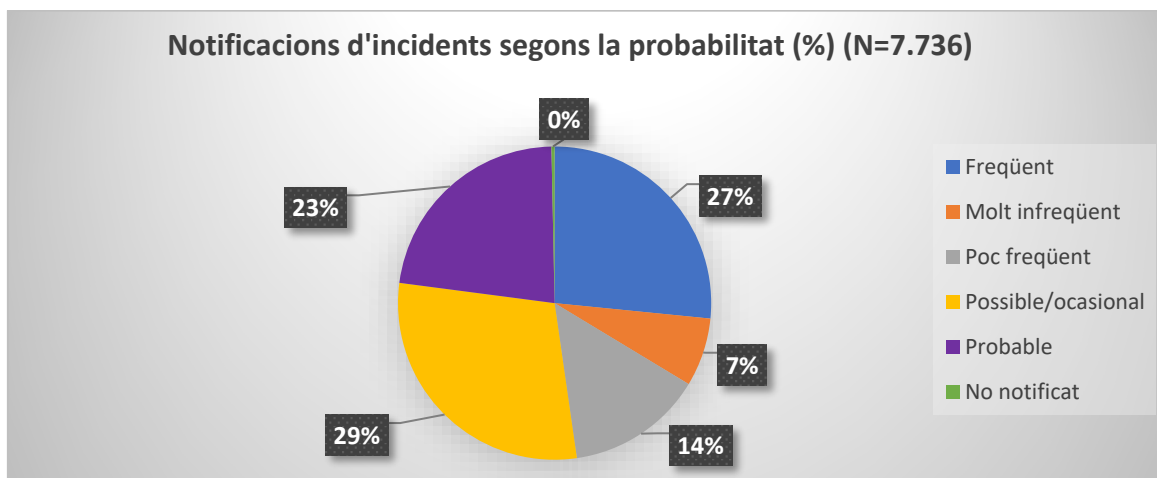

Figura 10. Incidents classificats segons la probabilitat que es produeixin expressats en percentatges

3.5 Notificacions segons l'àrea hospitalària

Les àrees hospitalàries d'on procedeixen la major part dels incidents són l'àrea d'hospitalització (62%) i l'àrea d'urgències (17%) (vegeu la figura 11).

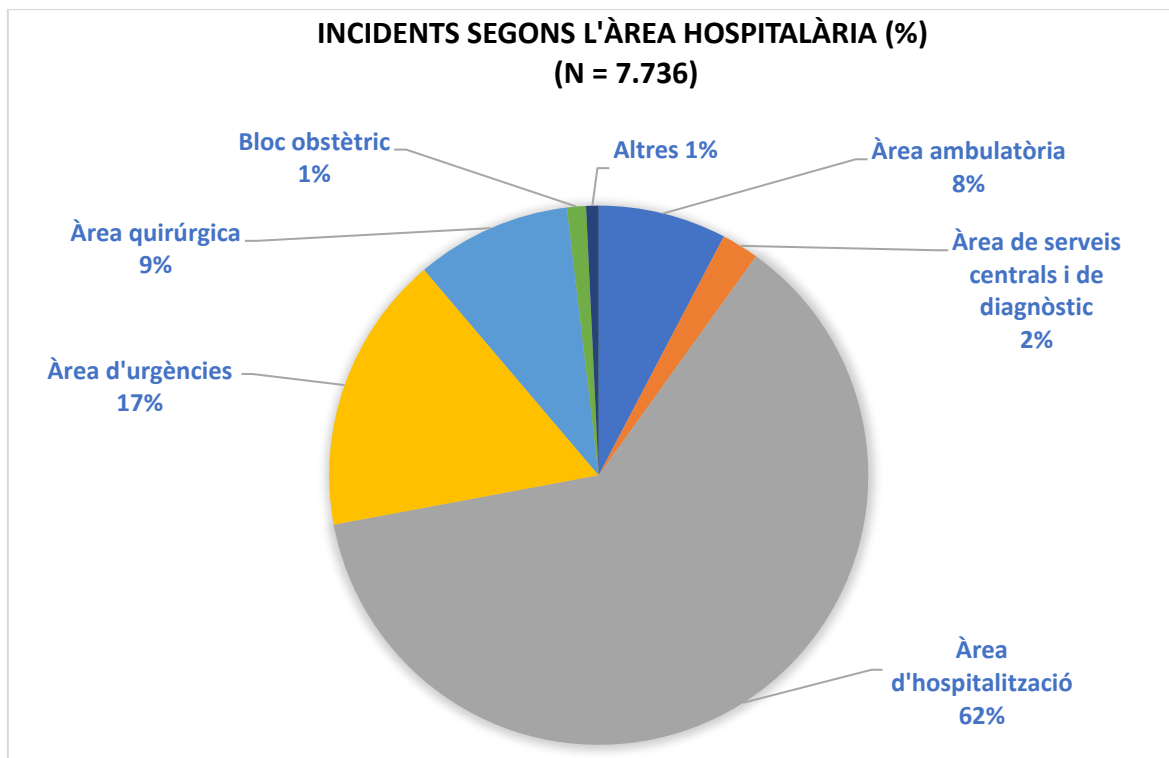

Figura 11. Incidents segons l'àrea hospitalària expressats en percentatges

Tot seguit s'analitza el risc dels incidents notificats per a les dues àrees que representen un percentatge més elevat de les notificacions: l'àrea d'hospitalització i l'àrea d'urgències.

Notificacions a l'àrea d'hospitalització segons el risc

El 49% dels incidents representen un risc baix, és a dir, que caldria la verificació de possibles tendències de presentació a l'àrea / als servei afectats.

D'altra banda, el 28% que ja representa un risc moderat requereix una valoració de l'incident i el seguiment de possibles tendències de presentació al servei afectat.

L'11% dels incidents amb risc alt requereixen d'una anàlisi detallada de l'incident i adopció de mesures a difondre a l'àrea / al servei afectat. I, pel que fa a l'1%, que seria de risc extrem, requereix una anàlisi detallada de l'incident i adopció de mesures immediates a difondre a tot l'hospital (vegeu la figura 12).

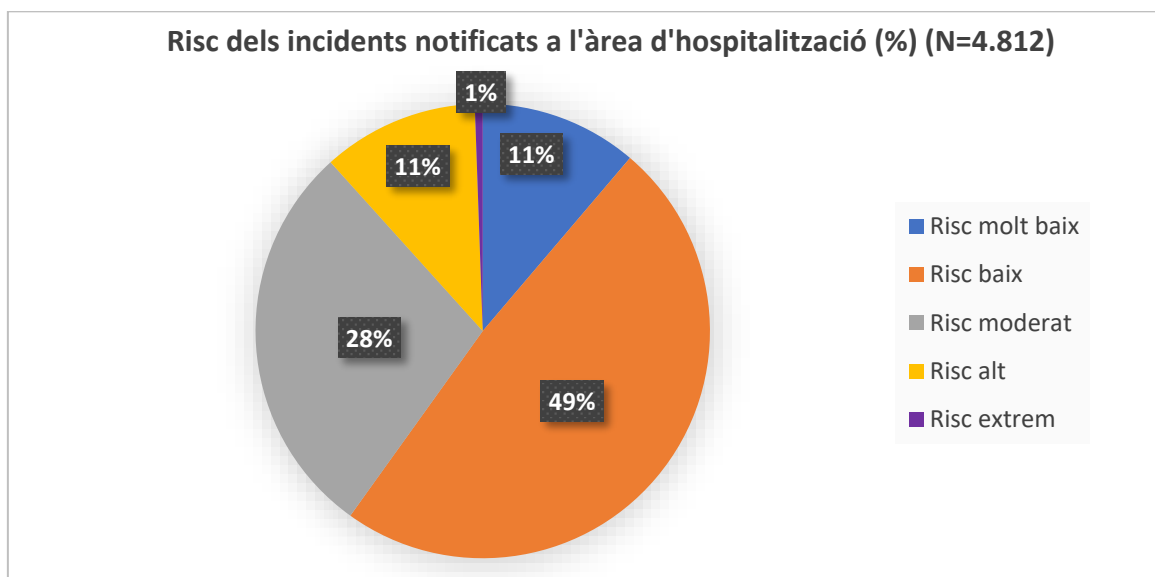

Figura 12. Classificació de les notificacions a l'àrea d'hospitalització segons el risc expressada en percentatges

Notificacions a l'àrea d'urgències segons el risc

En el següent gràfic s'observa una distribució similar a la del risc dels incidents notificats a l'àrea d'hospitalització. No obstant, a l'àrea d'urgències, el percentatge dels incidents amb risc baix és més elevat (53%) i el percentatge dels incidents amb risc alt és més baix (7%) (vegeu la figura 13).

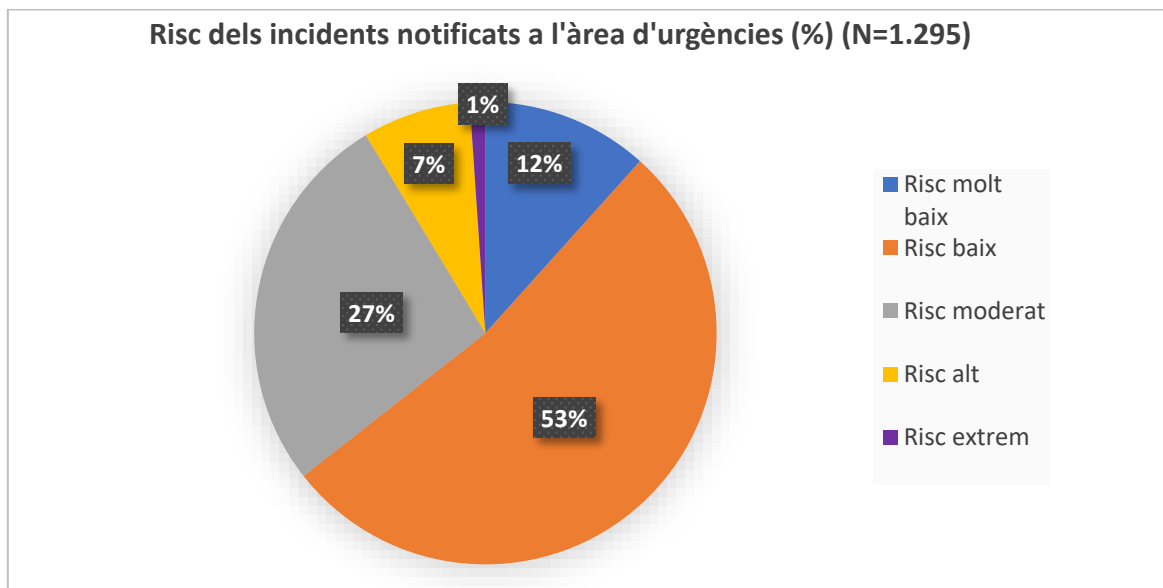

Figura 13. Classificació dels incidents notificats a l'àrea d'urgències segons el risc expressada en percentatges

3.6 Notificacions segons la subàrea hospitalària

Pel que fa a la distribució dels incidents notificats respecte a la subàrea hospitalària, el gràfic següent mostra les deu primeres subàrees hospitalàries que contenen el percentatge de casos més elevat (un 91,62% respecte del total) i la resta de subàrees es representen com a *Altres* (amb un 8,38%). Les subàrees mèdiques i quirúrgiques (47,07%), i, en menor percentatge, la subàrea d'urgències d'adults (15,37%) són les que presenten més incidents (vegeu la figura 14).

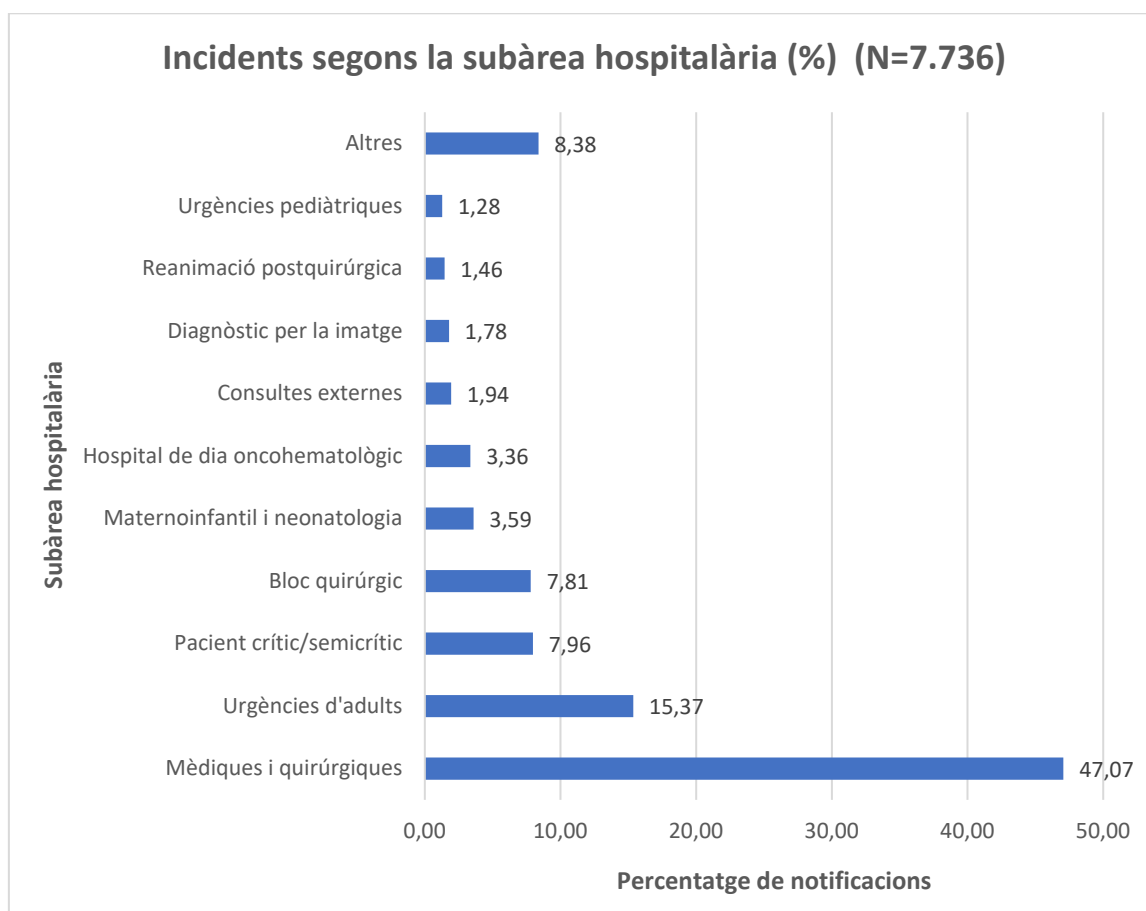

Figura 14. Incidents segons la subàrea hospitalària expressats en percentatges

3.7 Notificacions segons el perfil del professional notificador

La major part dels incidents van ser notificats pel personal d'infermeria/llevadora (aproximadament un 70%), seguit del personal mèdic (aproximadament un 11%) i els farmacèutics (un 6,55%) (vegeu la figura 15).

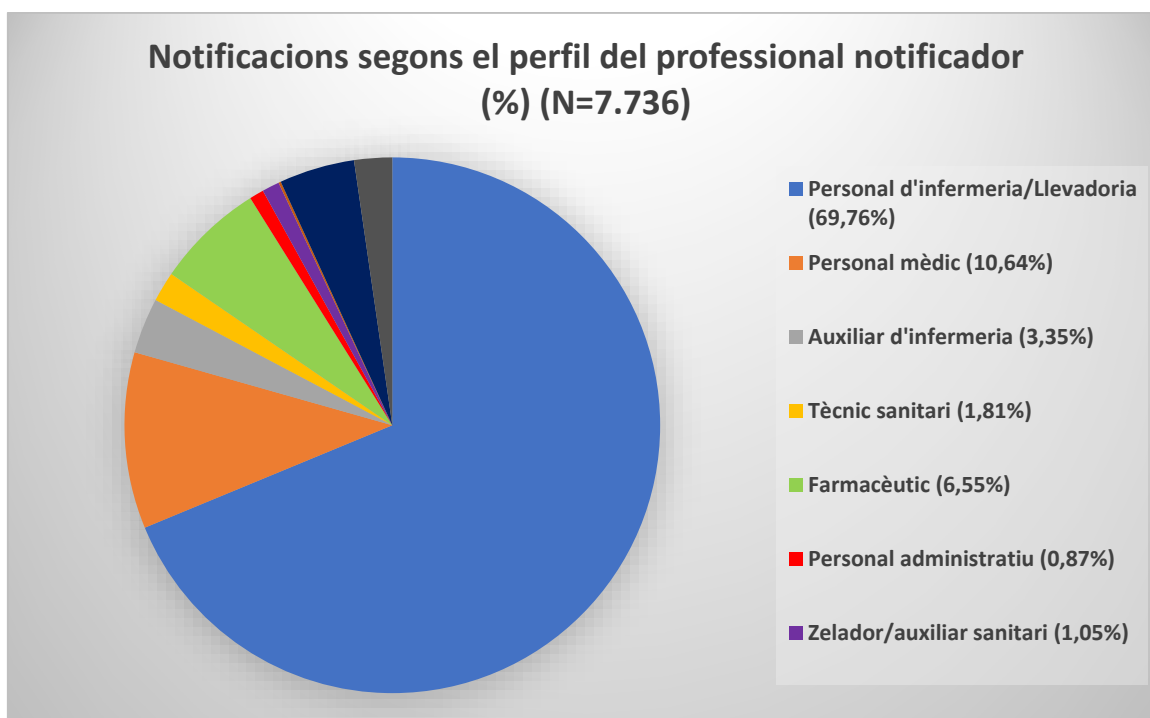

Figura 15. Notificacions segons el perfil del professional notificador expressades en percentatges

3.8 Notificacions segons el tipus d'incident

Al gràfic de la figura 16, es mostren els tipus d'incidents, així com el percentatge que representen del total dels 7.736 incidents registrats en l'hospitalització d'aguts. La tendència és la mateixa que en anys anteriors, amb un percentatge més elevat en el cas dels incidents relacionats amb *Caigudes i altres accidents* (32%) i els incidents relacionats amb la *Medicació* (28%).

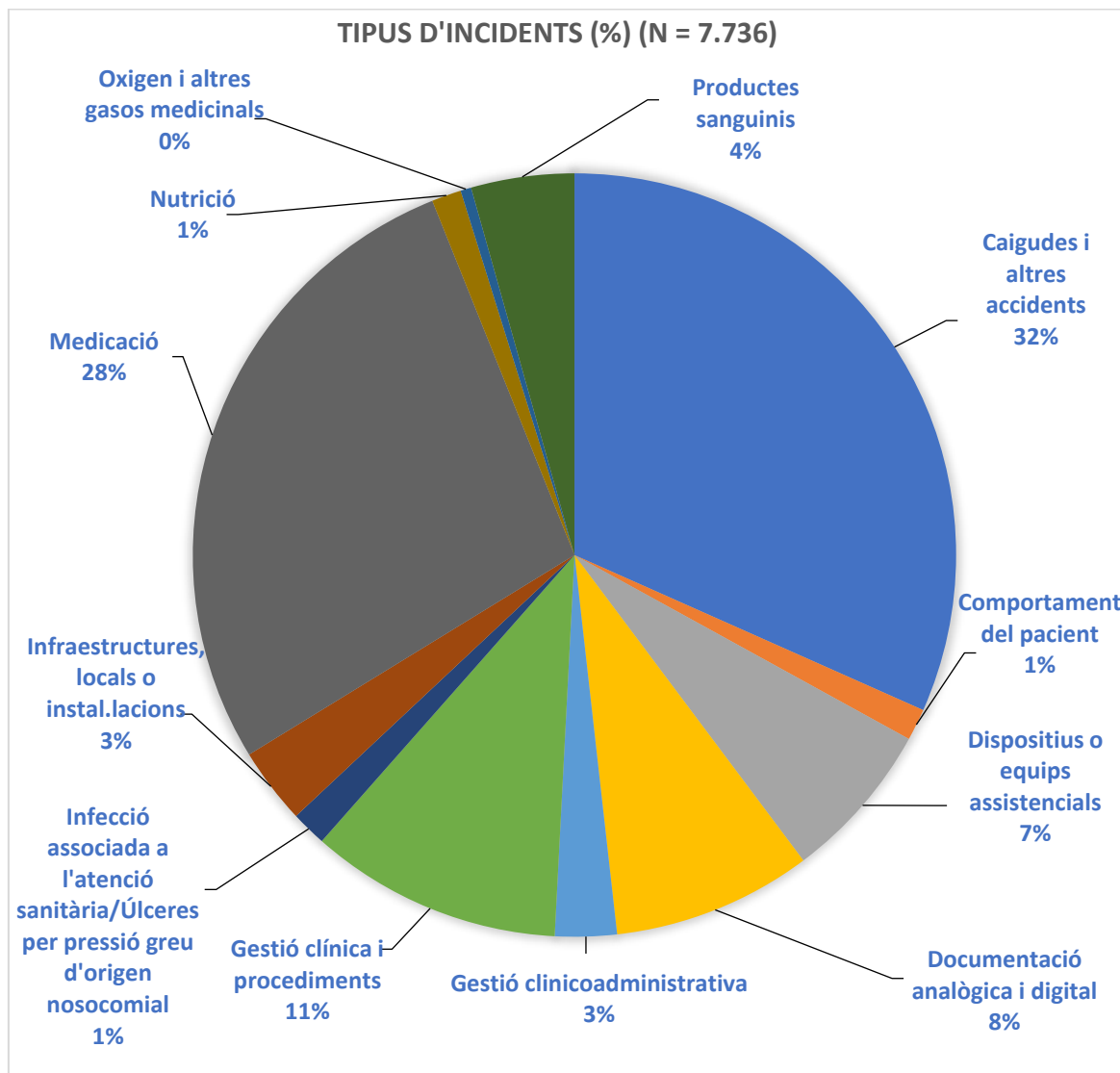

Figura 16. Notificacions segons el tipus d'incident i el percentatge que representen

A continuació, s'analitzen amb més detall les categories que engloben més incidents: *Caigudes i altres accidents* i *Medicació*.

3.8.1 Descripció de les notificacions d'incidents relacionats amb les caigudes

En els hospitals d'aguts, durant l'any 2019, es van notificar 2.449 incidents relacionats amb *Caigudes i altres accidents*, representant un 32% aproximadament, del total dels incidents notificats (7.736).

Caigudes segons l'àrea hospitalària

El percentatge més elevat de caigudes s'observa a l'àrea d'hospitalització (88,81%) (vegeu la figura 17).

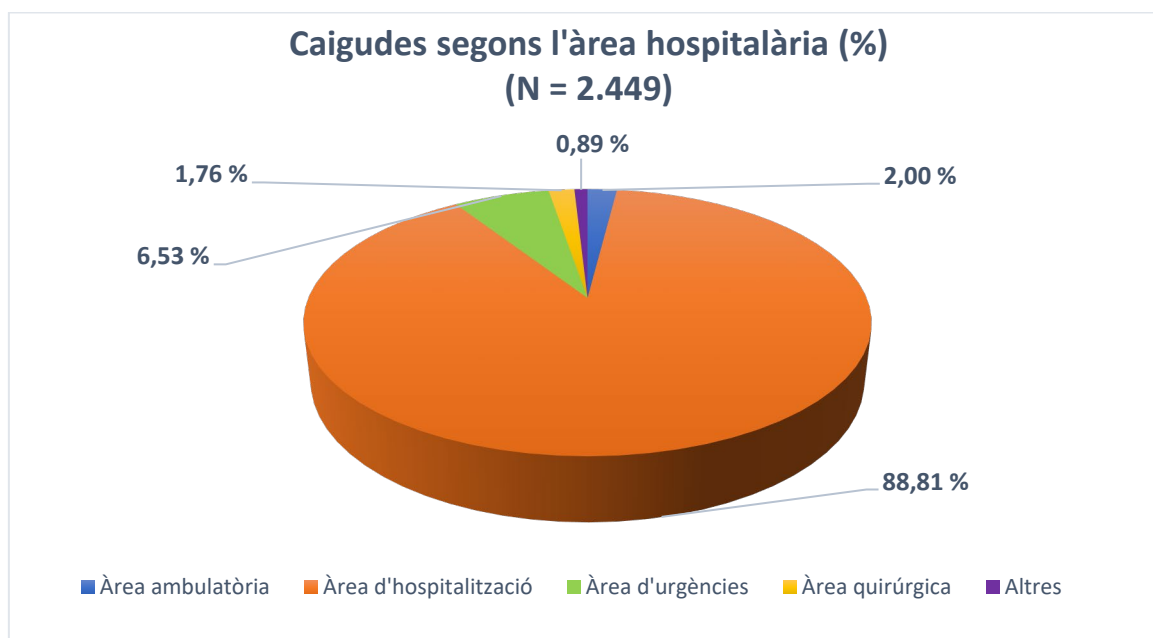

Figura 17. Incidents relacionats amb caigudes segons l'àrea hospitalària expressats en percentatges

Caigudes segons l'edat del pacient

A la figura 18 es mostra com es distribueixen els incidents relacionats amb les caigudes segons l'edat del pacient. El nombre de caigudes incrementa en general amb l'edat; no obstant això, cal destacar que, de les 22 notificacions de la franja de 0-10 anys, 6 notificacions corresponen a menors d'1 any (vegeu la figura 18).

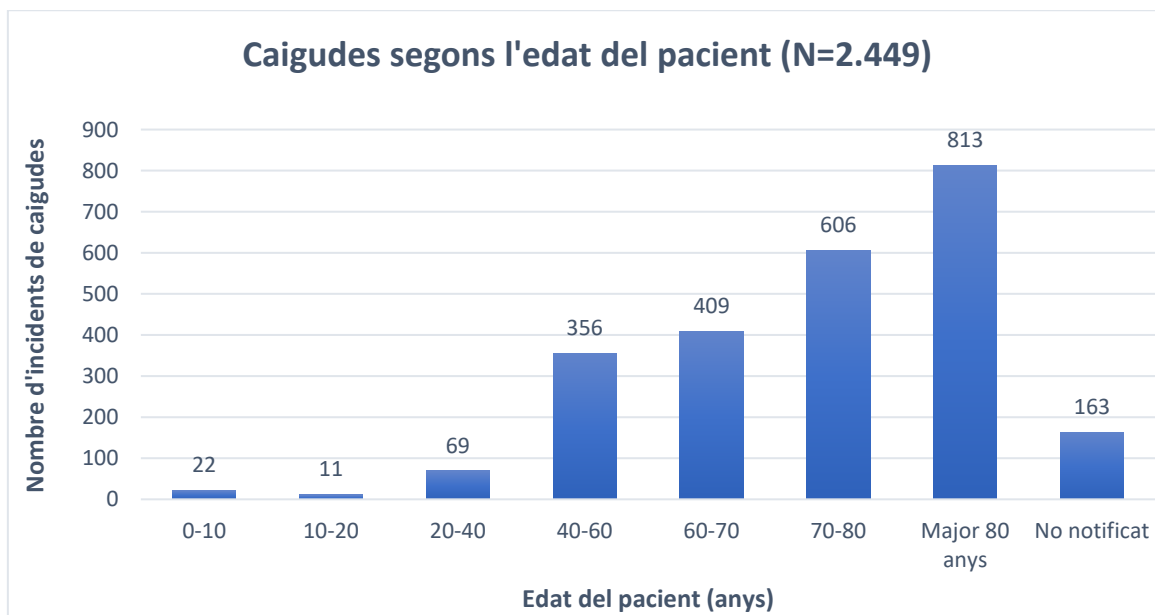

Figura 18. Distribució dels incidents relacionats amb les caigudes segons l'edat del pacient

Tipus de caiguda

El tipus de caiguda que engloba un percentatge més elevat de casos (aproximadament un 31%) és la caiguda del llit, la llitera o la cadira, seguida per la pèrdua d'equilibri, amb un 26,30%, i la relliscada, amb un 25% (vegeu la figura 19).

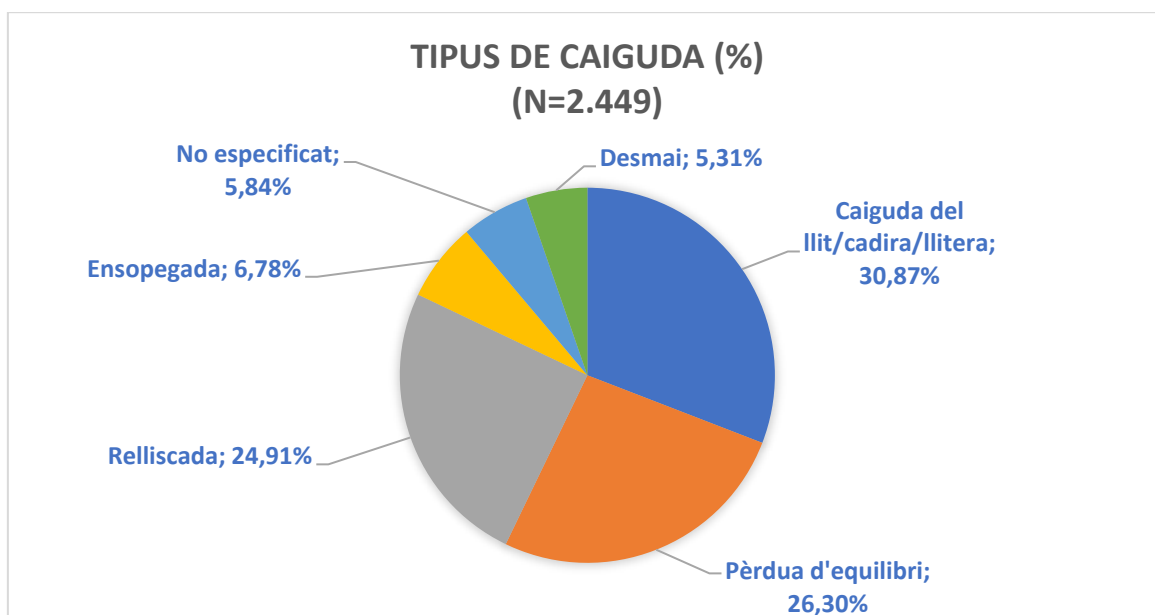

Figura 19. Tipus de caiguda expressada en percentatges

Elements implicats en les caigudes

Analitzant els elements que poden estar implicats en les caigudes, s'observa que el llit o llitera és el que presenta un percentatge més alt (aproximadament un 31%). El lavabo o, més concretament, el vàter també és un element que participa en les caigudes, i ho fa en un 23%, respecte del nombre total d'incidents relacionats amb les caigudes (2.449). Cal destacar també que el calçat és un element important a l'hora de produir una caiguda (20%).

Les cadires representen un 15% de les caigudes i l'equip terapèutic un 6%. En el transport o la subjecció realitzats per una altra persona també es produeixen caigudes, i representen el 3% del nombre total. Per últim, es troben les escales o graons (1%) i el bressol (0,24%) (vegeu la figura 20).

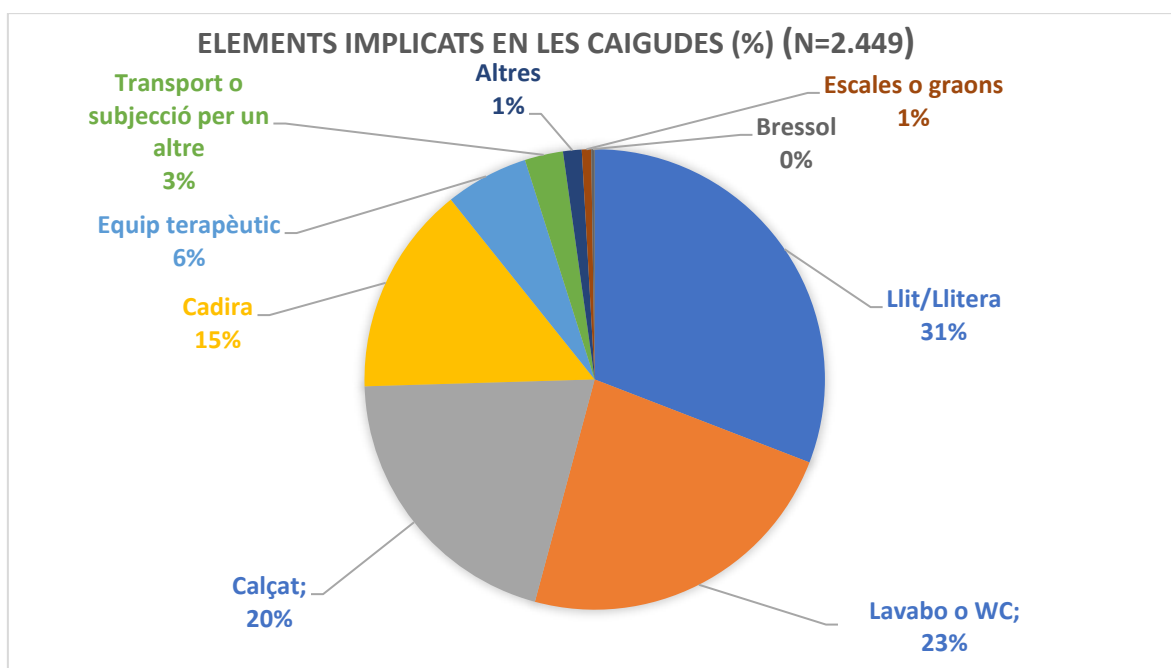

Figura 20. Notificacions segons els elements implicats en les caigudes expressades en percentatges

Caigudes segons el risc

Durant l'any 2019, es van notificar dos caigudes classificades de risc extrem i resultat catastròfic. Una va estar relacionada amb el transport d'un pacient i l'altra amb el tractament posterior associat a la caiguda.

No obstant això, la major part de les notificacions es van considerar de risc baix (verificació de possibles tendències de presentació a l'àrea o al servei afectat) i risc

moderat (requereix una valoració de l'incident i el seguiment de possibles tendències de presentació al servei afectat) (vegeu la figura 21).

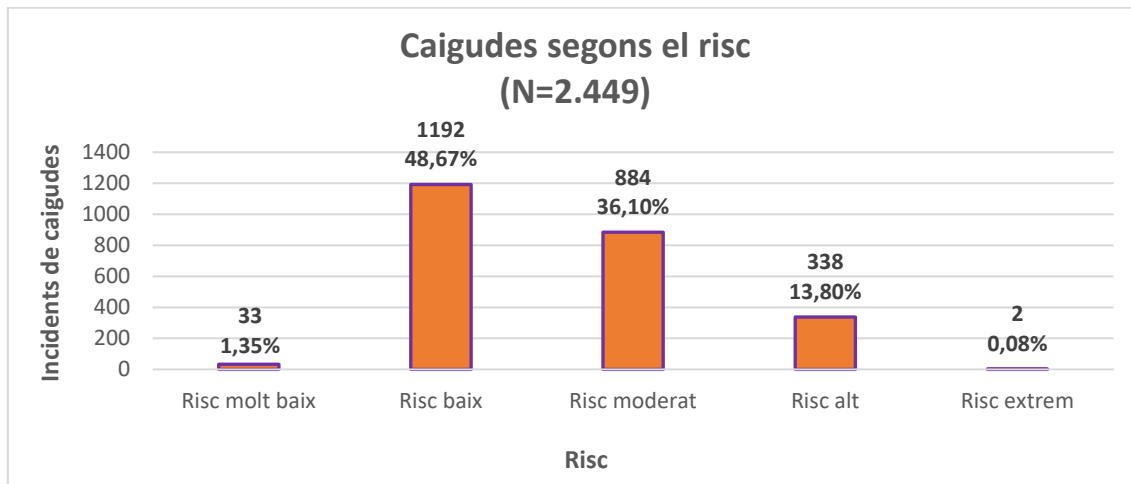

Figura 21. Classificació dels incidents de caigudes segons el risc que representen

Caigudes segons la probabilitat que es produeixin

Tot i que la major part (42%) dels incidents relacionats amb les caigudes són ocasionals (és possible que torni a succeir o que succeeixi 1 - 2 vegades l'any), un 13% corresponen a caigudes que són freqüents (és esperable que torni a succeir en les properes setmanes o mesos) (vegeu la figura 22).

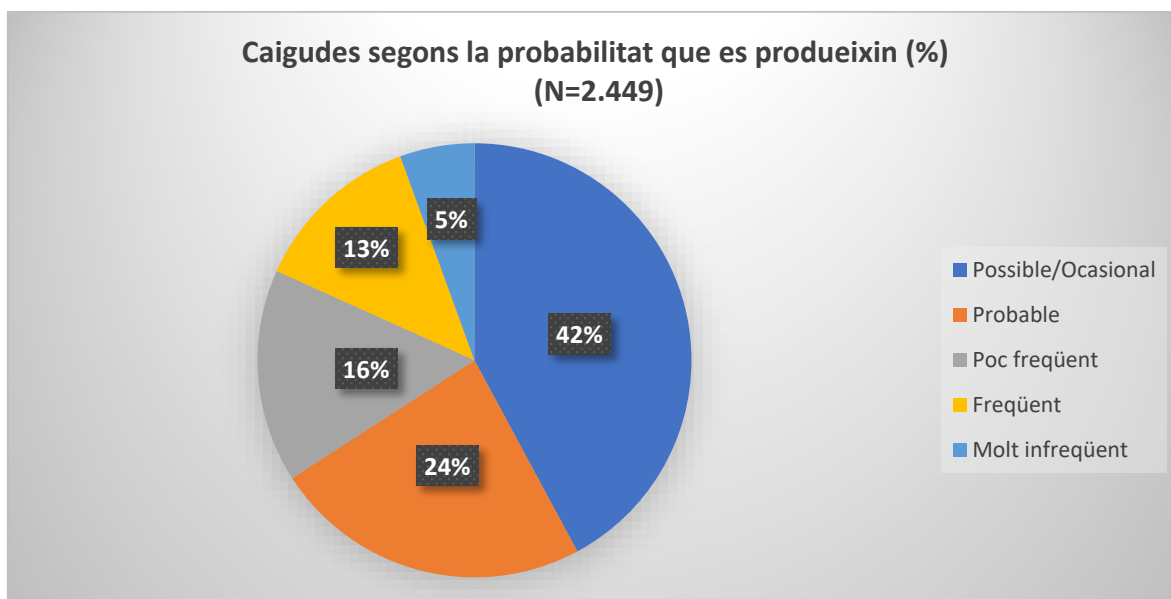

Figura 22. Classificació de les caigudes segons la probabilitat que es produeixin expressada en percentatges

3.8.2 Descripció de les notificacions d'incidents relacionats amb la medicació

Com s'ha pogut observar, els incidents relacionats amb la medicació representen un 28% (2.141 notificacions) respecte del nombre total de notificacions (7.736), fet que el situa en el segon tipus d'incident amb un percentatge més elevat respecte del total. Per aquesta raó l'analitzem amb més detall.

Incidents de medicació segons el tipus de problema

Entre els problemes majoritàriament relacionats amb els medicaments es troben les dosis, la freqüència, la velocitat i l'omissió (aproximadament un 29%). Però també és destacable que el 12% correspon a una prescripció mèdica incorrecta o manca d'informació i un 11% aproximadament està relacionat amb un medicament erroni (vegeu la figura 23).

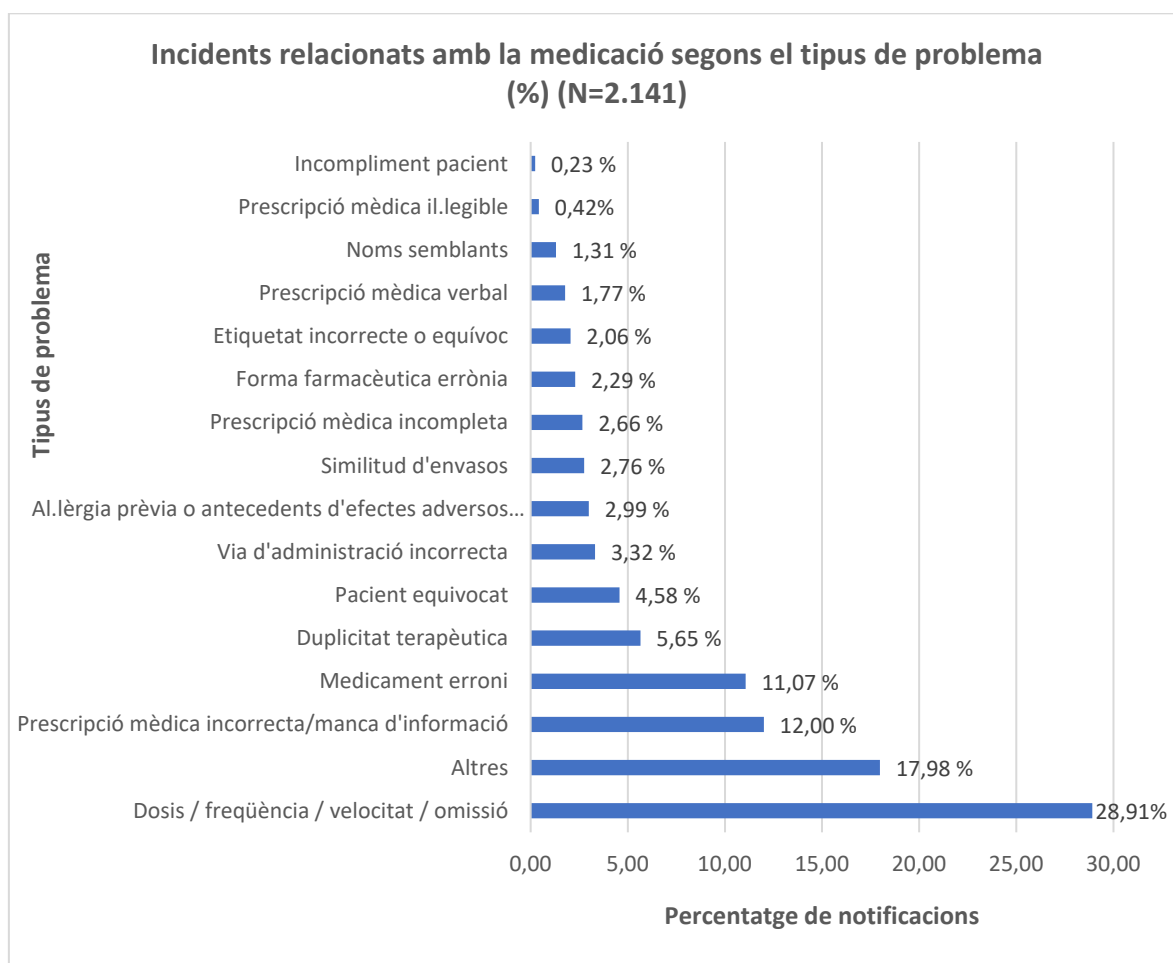

Figura 23. Incidents relacionats amb la medicació segons el tipus de problema expressats en percentatges

Incidents de medicació segons l'etapa del circuit en què s'han produït

El gràfic de la figura 24 mostra les diferents etapes del procés de medicació en les quals es van notificar incidents. Així, podem observar que el 40,96% dels incidents relacionats amb els medicaments s'engloben en la *Prescripció* i un 26,58% dels incidents notificats a l'*Administració*.

En tercer lloc, amb un 9,72%, es troba la gestió interna de farmàcia (*Subministrament/Preparació/ Etiquetatge/Altres*), seguit de la *Dispensació* (8,03%) i la *Preparació o Etiquetatge a l'àrea clínica* (5,56%).

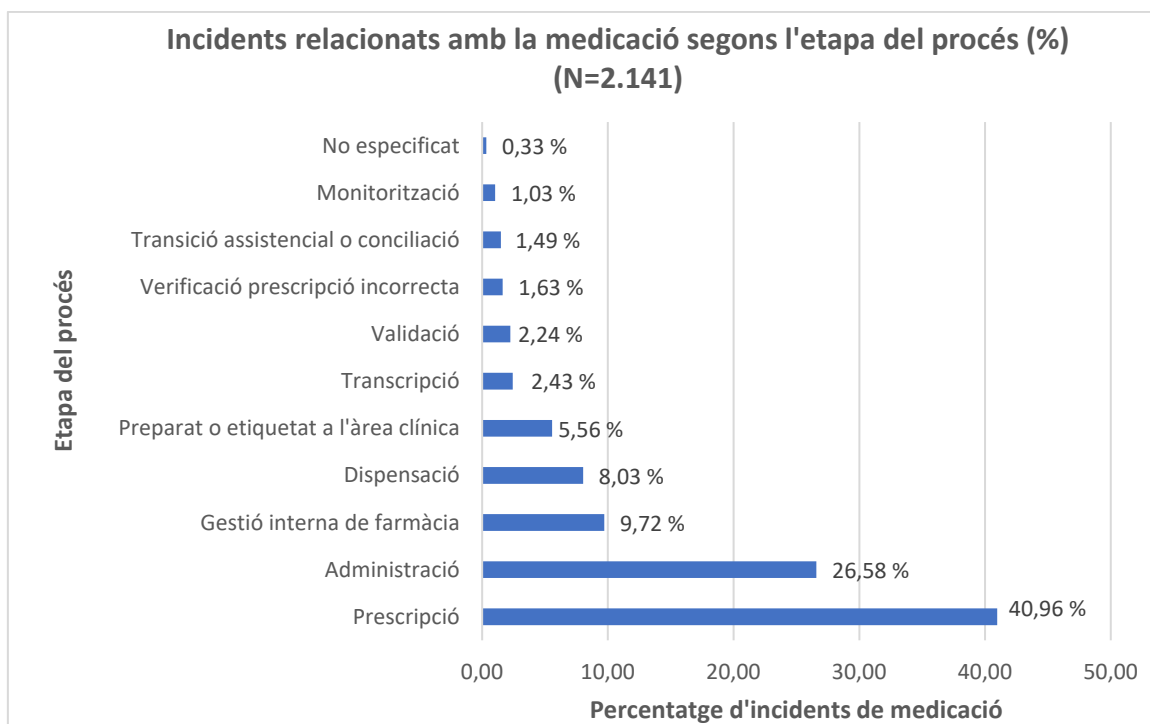

Figura 24. Incidents relacionats amb la medicació segons l'etapa del procés expressats en percentatges

Incidents de medicació segons la gravetat de l'incident

Un 27,42% dels incidents relacionats amb els medicaments arriben al pacient però tenen una gravetat mínima (l'error no ha produït lesió al pacient) i en un 27,04% l'error s'ha produït, però s'ha detectat abans que arribés al pacient (vegeu la figura 25).

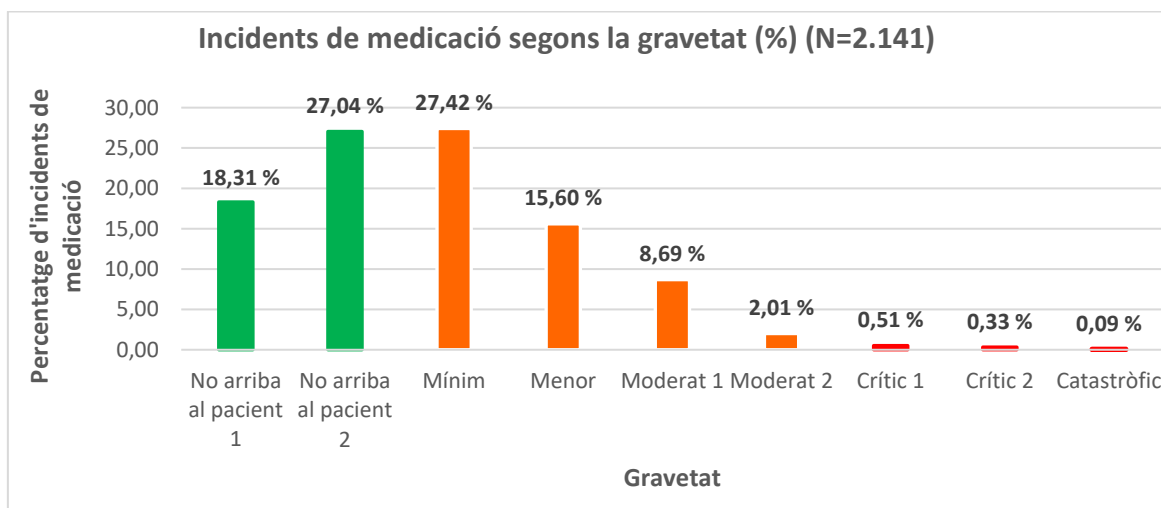

Figura 25. Incidents relacionats amb la medicació en funció de la gravetat expressats en percentatges

Tot i que el percentatge més elevat dels incidents relacionats amb la *Medicació* no arriba al pacient (45%), un 12% dels incidents ocasionen dany al pacient (vegeu la figura 26).

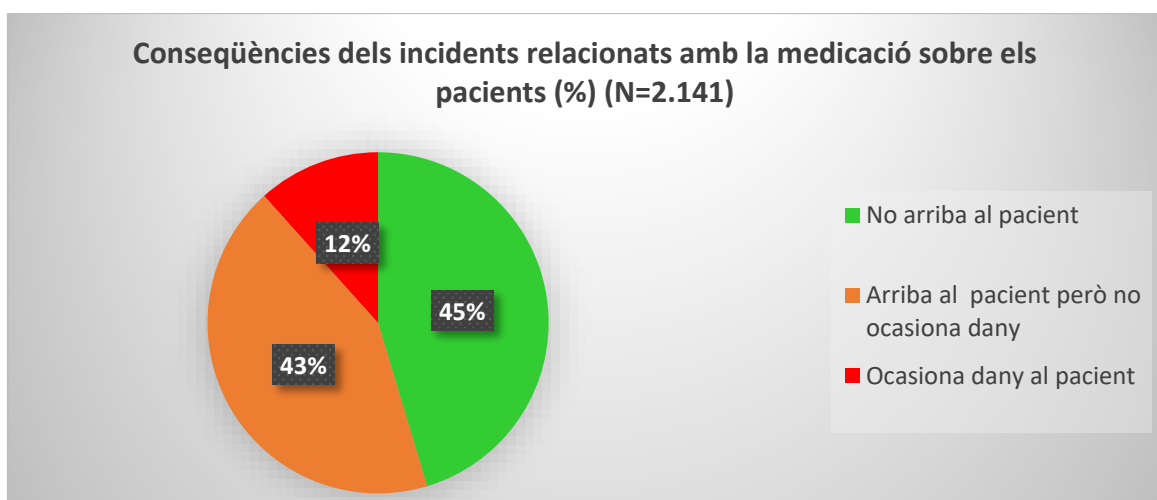

Figura 26. Incidents relacionats amb els medicaments segons les conseqüències sobre els pacients expressats en percentatges

Incidents de medicació segons la probabilitat que es produeixin

Un 24,19% dels incidents es classifiquen com a freqüents (és esperable que tornin a succeir en les properes setmanes o mesos), un 21,77% dels incidents com a probables (poden succeir sota diverses circumstàncies diverses vegades l'any) i un 27,88% com a possibles/ocasionals (és possible que tornin a succeir o que succeeixin 1 - 2 vegades l'any) (vegeu la figura 27).

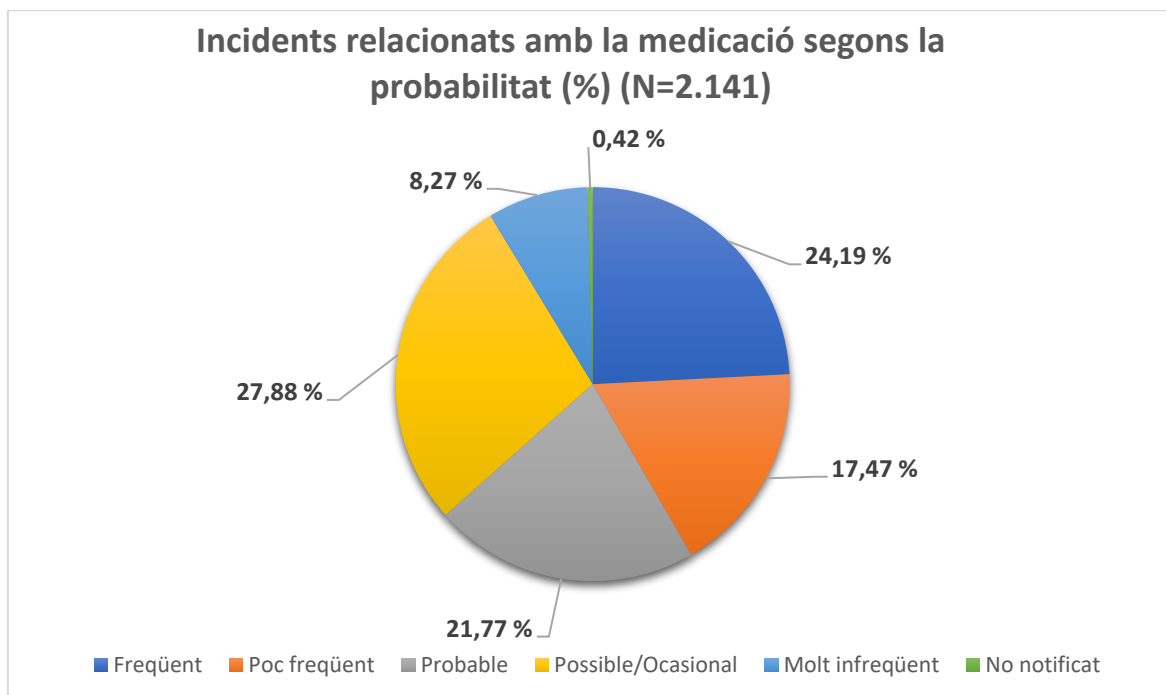

Figura 27. Classificació dels incidents relacionats amb la medicació, en funció de la probabilitat que es produeixin, expressada en percentatges

Medicaments implicats amb més freqüència en els incidents notificats

A continuació s'indiquen els grups de medicaments que estan implicats més freqüentment en els incidents relacionats amb la medicació:

- Antibiòtics
- Heparina i derivats
- Insulines i anàlegs
- Antineoplàstics i relacionats
- Opioides

3.9 Notificacions segons els factors contribuents generals

A la figura següent es mostren tots aquells factors (circumstàncies, accions, condicions) que contribueixen al fet que es produeixi un incident o que augmenten el risc que es produeixi. Cal destacar que un incident generalment està relacionat amb més d'un factor contribuent i, el que s'observa a la figura 28 són els factors contribuents que han participat principalment a causar o augmentar el risc que es produeixi l'incident (vegeu la figura 28).

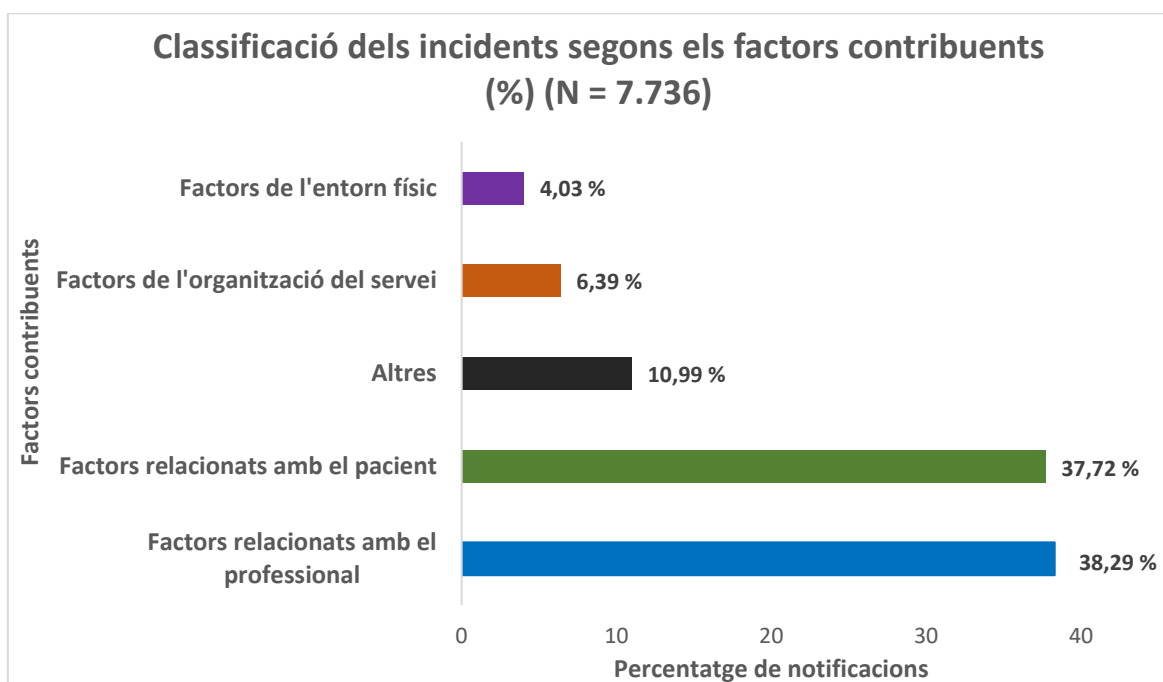

Figura 28. Classificació segons els factors contribuents generals (notificacions expressades en percentatges)

D'aquesta manera, es pot observar que els factors que van influir més són els que estan relacionats amb el professional (38,29%) i els relacionats amb el pacient (37,72%).

A continuació s'analitza amb més detall els factors relacionats amb el professional i amb el pacient, ja que són els que engloben un percentatge més elevat de casos.

3.9.1 Factors contribuents relacionats amb el professional

Els factors contribuents relacionats amb el professional que van contribuir més al fet que es pugui generar un incident són les distraccions o la falta d'atenció (17,97%), els errors tècnics, com ara un lapsus, descuits, errors (16,60%) i l'aplicació incorrecta de normes i protocols (12,33%) (vegeu la figura 29).

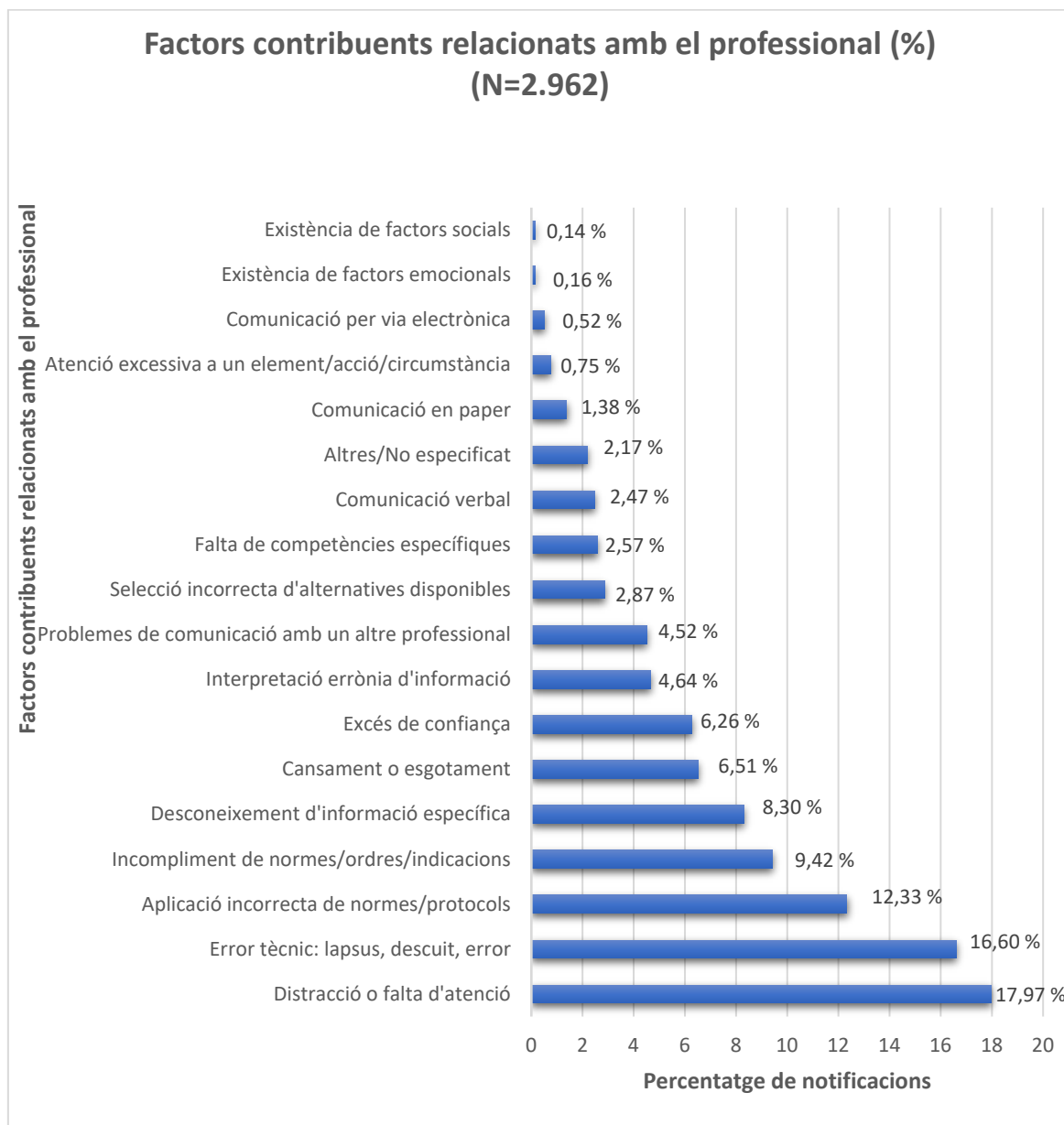

Figura 29. Incidents segons els factors contribuents relacionats amb el professional expressats en percentatges

3.9.2 Factors contribuents relacionats amb el pacient

La complexitat clínica i les malalties associades van contribuir en primer lloc (28,07%) a la constitució d'un incident. I, amb un 14,62% l'incompliment de normes, ordres o indicacions fetes pel professional (vegeu la figura 30).

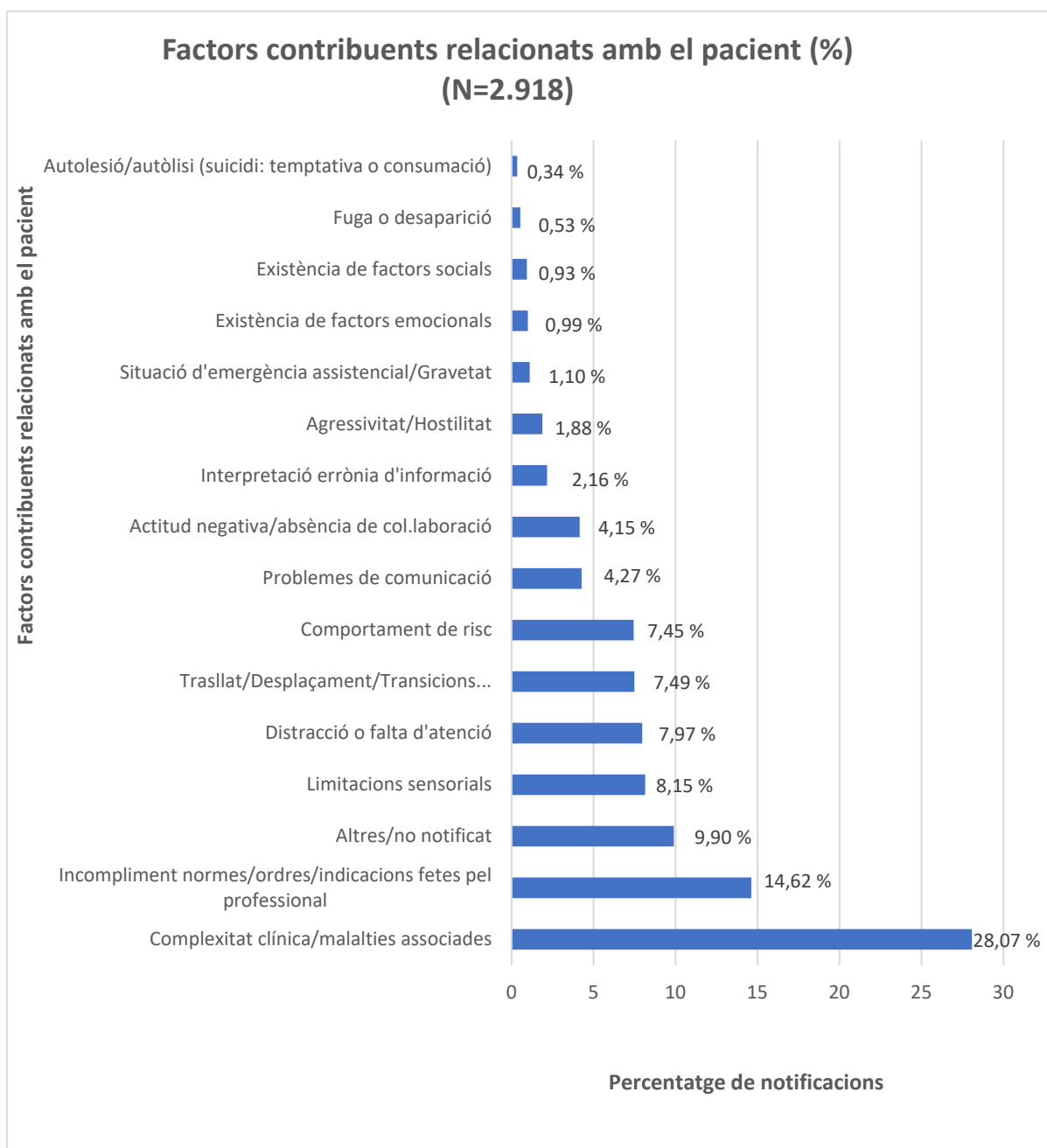

Figura 30. Notificacions classificades en funció dels factors contribuents relacionats amb el pacient expressades en percentatges

4 Annexos

4.1 Gravetat

- **No arriba al pacient 1:** circumstància amb capacitat de causar error.
- **No arriba al pacient 2:** l'error s'ha produït, però s'ha detectat abans que arribés al pacient.
- **Mínim:** l'error no ha produït lesió al pacient.
- **Menor:** el pacient ha requerit observació, però no s'ha produït lesió.
- **Moderat 1:** ha requerit tractament del pacient i/o li ha ocasionat lesió temporal.
- **Moderat 2:** ha requerit hospitalització o s'ha allargat i ha ocasionat lesió temporal.
- **Crític 1:** ha produït una lesió permanent al pacient.
- **Crític 2:** ha produït en el pacient una situació propera a la mort.
- **Catastròfic:** ha produït la mort del pacient o hi ha contribuït.

4.2 Probabilitat

- **Molt infreqüent:** poc probable que es repeteixi – pot succeir només en circumstàncies excepcionals (més de 5 anys).
- **Poc freqüent:** pot succeir en algun moment cada 2 - 5 anys.
- **Possible/ocasional:** és possible que torni a succeir o que succeeixi 1 - 2 vegades l'any.
- **Probable:** pot succeir sota diverses circumstàncies diverses vegades l'any.
- **Freqüent:** és esperable que torni a succeir en les properes setmanes o mesos.

4.3 Risc

- **Risc molt baix:** verificació de possibles tendències de presentació a tot l'hospital.
- **Risc baix:** verificació de possibles tendències de presentació a l'àrea o al servei afectat.
- **Risc moderat:** requereix una valoració de l'incident i el seguiment de possibles tendències de presentació al servei afectat.
- **Risc alt:** requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures per difondre a l'àrea o al servei afectat.
- **Risc extrem:** és requereix una anàlisi detallada de l'incident i l'adopció de mesures immediates per difondre a tot l'hospital.